

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Avla ... Thesavrorvm Dei In Passione D. N. Iesv Christi
Effusorum ad Resvrrectionem Mvltorum**

Eyschen, Georg von

Coloniæ, 1656

Cap. XVI. Resurrectio D. N. Secundum Marcum

urn:nbn:de:hbz:466:1-45533

men habens, amore Christi flagrantibus diligentius obseruabant locum sepulchri, corporis positionem, lapidis aduolutionem, ut iam transacto sabbatho possent officium amoris & deuotionis offerre, resurrecturo adesse, ut factum docet Matthæus. Hæ enim duæ personæ in fide resurrectionis, fundatissimæ, nunquam in eo vacillasse videntur. Propter quod etiam prima sabbathi, sine aromatibus ad videndum solum sepulchrum venisse à Matthæo narrantur.

Saluete igitur Heroinæ & primæ fideles in Christi Ecclesia. Vos estis duo luminaria valde ante Deum lucentia, ante homines ardentia, vnum iustitiæ immaculatæ exemplar, alterum iustitiæ recuperatæ. Ego vos honoro, & adoro, adoratione quidem non Deo debita, sed quæ creaturæ summa dari potest, quia vos honorastis Dominum meum pro me credendo magis, quam vngendo.

CAP. XVI.

RESURRECTIO D. N. SECUNDUM MARCUM

§. 265. *Et cum transisset sabbathum. v. 1.*

Post passionem etiam resurrectionem Domini diligenter describunt Euangelistæ propter Mysterium, mortificandi in nobis peccati per penitentiam, & resurrectionis per iustificationem ad bona opera, ut docet Paulus. illo igitur explicato alterum non excludo. Quid igitur? & quomodo S. Marcus Resurrectionem Domini exponit? videamus.

Narrauerat iam quomodo Feria vi. ante illucescens sabbathum Magnum Paschæ (hoc enim semper ad primas vespertas inchoabatur) sepultus fuisset Dominus à Iosepho in monumento lapideo, & à duabus sanctissimis mulierum omnium per fidem in corde. Transmisso igitur sabbatho illo Iudaico iam infatuato, per impletionem veritatis, aggreditur narrare historiam Resurrectionis & docet quomodo non credentibus resurrectionem Domini, eadem sit manifestata, dicens: *Et cum transisset sabbathum Maria Magd. & M. Iacobi, & Salome emerunt aromata. quare? euentus ostendit, ut mortuum Dominum angustia temporis exclusi Feria vi. vngent Feria i. nam sabbatho tale opus plane illicitum videbatur.*

OMulieres, vos quidem zelum habetis, sed certè non secundum scientiam vel Fidem B. Mariæ Magdalenz alterius & B. Mariæ Virginis, illæ credendo gratius fecerunt Domino opus, quam vos emendo, & parando aromata, quia sine fide impossibile est placere Deo.

§. 266. *Maria Magdalena, & Maria Iacobi & Salome emerunt aromata. v. 1.*

Iam pridem quidam ex SS. PP. censuerunt non vnam sed plures personas fuisse quæ eodem nomine Mariæ Magdalenaë vsæ sunt, apud Baronium, etsi ipse eos PP. non sequatur. Illa igitur PP. posita sententia, multa obscura fiunt in Euangelio perspicua de Resurrectionis Dominicæ historia, alias vix penetranda, nam Mariæ Magdalenaë vni alia euenerunt, quæ alteri earum non competunt. siue, talia de Maria Magdalena traduntur in Dominicæ Resurrectionis historia quæ in vnam eandemque personam non quadrant. vti in epilogo operis apparebit. Hoc ergo posiro, pergamus contemplari denotas fœminas in suburbio quia sumus contemplati malas in atrio Pontificis.

Domine Deus satis perspicuum est, quod neque sexus, neque origo, neque patria facit hominem probum aut iustum, sed tua gratia & liberum arbitrium, quando occurrunt sibi & sese osculantur, nam in omni sexu, in omni ætate, patria, & conditione Hominum reperio bonos & reperio malos.

§. 267. *Vt venientes ungerunt Iesum. v. 1.*

Ecce tibi est scopus intentionis harum piarum mulierum in quibus contemplari lubet, quid sit homo sine sapientia quæ addiscitur per fidem. Ecce enim illæ fœminæ sine fide resurrectionis, pecunias & quidem multas impendunt, sibi subtrahunt, aromata emunt, etiam ante sabbatum vti Lucas insinuat, & parant statim post sabbatum tota sorte nocte, & vigilant, & valde mane exeunt. Sed omnia irritò conatu, quia Dominus resurgens his non egebat, nec ipsæ ei quæ parauerant impendere potuerunt.

Vere, vti homo duos habet oculos corporis, ita in animo eger duobus oculis mentis, vno Rationis, altero fidei. illo ad naturalia, hoc ad super naturalia recte videnda, si vno horum careret, multa recte non videt. Ego pro me tibi Deus gratias ago quod vtroque vtcunque me Deus donasti. & precor vt omnes vtroque potiantur.

§. 268. *Et valde mane vna sabbathorum veniunt ad monumentum. v. 2.*

Mane & vespere duæ sunt partes integrantes diem, mane incipit à puncto mediæ noctis & durat vsque ad punctum meridiei, inde vespere, siue sero inchoatur. Mane ergo primum est quod mediæ nocti vicinius est, mane alterum quod meridei vicinius est. Quid igitur valde mane est? vtrovis sensu accipi potest, hoc tamen loco ex adiunctis videtur indicari mane

Z. 3.

alterum

alterum, quia additur orto iam sole, qui tunc 27. Martij paucis minutis ante sextam horam nostram oriebatur in Iudæa, uti in S. Lucæ & S. Ioannis textibus exponam. Sed quid est quod dicitur vna sabbatorum? & non vna sabbati? an plura sabbata vnum in diem incidere possunt? Expedio. Anno, quo passus est Dominus, sabbatum hebdomadarum & dies Paschæ Iudæorum festus in vnam coinciderant, bene igitur sabbatum illud dupliciter sabbatum erat, seu deuteroproton, uti S. Lucas in simili materia vocat. & bene prima feria, à duplici sabbato antecedente dicebatur vna sabbatorum.

Domine, qui dicunt scripturas sacras esse tam claras, ut pueri, anus, peliones, cerdones, rustici, agasones, molitores, omnes possint eas intelligere, sine magistro, reuera mentiuntur, vel si ita putent esse, reuera valde stupidi sunt cerebri. Ego tot annis Theologus & indies legens scripturam, & pastor multa nondum satis penetro. obstrue, oro, horum impostorum malevolentiam.

§. 269. Orto iam sole. v. 2.

Mulieres illæ licet mane surrexerunt præpararint sua unguenta, non venerunt tamen ad Christi monumentum nisi orto iam sole, ad indicandum, quod, quando venerunt ad monumentum Domini, iam ipse surrexerat, duplici sensu, literali & Allegorico. Literaliter sol ille corporeus vnus ex septem planetis, supra horizontem iam ascenderat, & ideo venerunt cum iam surrexisset Dominus. nam ille ad tertiam matutinam nostram surrexit, tribus fere horis ante ortum physicum solis; Allegorice autem sic, sol iustitiæ Christus Dominus iam ortus erat resurgendo, quando ad monumentum eius illæ aduenerunt.

Infelices vos fœminæ, quæ tam sedulo laborastis, & Dominum quem unguere voluistis, non inuenistis. erit tamen operi vestro merces de congruo, etsi propter defectum fidei non debeatur de condigno.

§. 270. Et dicebant ad inuicem, quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti? v. 3.

Ecce nondum ortus est his consultantibus fœminis sol iustitiæ, etiam ortus esset sol naturæ, iam Dominus exierat de monumento & lapis erat reuolutus, & disceptant quomodo lapis deberet reuolui.

O Caligo humani intellectus! quam tu densa es, nisi in te splendant lux illuminans omnes, qui non amant tenebras suas.

§. 271. Et respicientes viderunt reuolutum lapidem. v. 4.

Sole clarè lucente, ambulant in tenebris mentis aliquid lucis ambulanti.

lantibus affulget per rimas sensuum in animam suam. nam oculis corporeis, sole naturæ huius monstrante, viderunt lapidem reuolutum à monumento. Vnde, si acutæ fuissent intelligere poterant, iam resurrexisse Dominum, si verborum eius, de tertia die, memores fuissent; vel certe inde esse ablatum.

Domine Deus non solum homo natura sua est valde ignorans, antequam principia & terminos acquirat, tunc enim est instar tabulæ rasæ; sed etiam quando iam principia & terminos hausit, in peruidendis sequelis. O Deus supera obsecro & expugna in nobis istos stupores, primum per lumen tuum, deinde per bonos magistros rationalis disciplinæ & aliarum artium, & ne permittas obsecro, vt nobis fingamus pessima idola: Ego cuncta probe intelligo. cæteri homines, videntur mihi esse fungi, vel capita asinina. Quod ego non intelligo id certe est extra cuncta intelligibilia. & : Ego penetraui omnem veritatem; quod iste Homo dicit non est inter omnia ista quæ ego noui: ergo iste errat. O Idola domus Israel, quæ tamen indies fabricantur maxime ab ijs, qui papistas dicunt idololatrias in templis, cum ipsi sint idololatræ maximi in capitibus suis.

§. 272. Erat quippe magnus valde, v. 3.

Quid hoc facit ad dicta? multum. causa datur cur discepraerine sceminæ de persona amolitura saxum, quod si paruum fuisset, ipsemet amoliri potuissent præsertim tres. ad hæc causa datur, quomodo factum sit quod de procal viderint lapidem iam reuolutum. Magna enim ex longinquo videntur, non pugilli & minuta.

Domine video iterum in his sceminis cæcitatē. viso saxo amoto tam valido, debebunt argumentari. Ecce lapis magnus amotus est ab ostio. ergo diuinitus vel humanitus. si humanitus ergo homo qui id fecit, iam corpus Domini procurauit, vel abstulit. non procurauit autem, quia si id egisset lapidem reuoluisset in locum suum, ergo abstulit corpus. Frustra igitur & sero venimus, si autem diuinitus amotum est saxum, procidamus ante Dominum & ei gratias agamus, qui nobis monumentum sine pretio aperuit. At nihil horum hic cernitur fuisse. sed ruditer esse processum.

§. 273. Et introeuntes in monumentum viderunt iuuenem sedentem in dextris. v. 5.

Vidimus sceminas intellectum habentes obscuratum in diuinis, humana tamen affectione bene dispositum & operantem, pro vt in tenebris suis.

suis probabiliter nouerant faciendum esse. Videamus nunc quo modo facientibus quod in se erat, de congruo data est gratia ueniendi ad plenam cognitionem ueritatis. Ingressa igitur sine multa ratiocinatione in monumentum, uiderunt iuuenem sedentem in dextris, coopertum stola candida. Ita est prima gratia & dispositio ad ulterius lumen fidei inducendum, nempe apparitio & presentia Magistri eruditori, qui bene dicitur esse iuuenis, quia officium quod gerebat in mentibus Denotarum erat initium ulterioris profectus.

Domine Iesu splendor aeternae gloriae, valde detestor Pelagianos quibusne gratia tua dixerunt hominem posse obtinere uitam aeternam; sed & aequè detestor eos qui negant dispositiones ad gratiam seu praeparationes, & merita de congruo. utrosque hæc fœminæ] refutant, neque enim naturæ uiribus assequuta sunt resurrectionis Dominicæ ueritatem, neque etiam domi sedentibus, sed aliquid agentibus pro suo posse oblata est copia magistri.

§. 247. *Et obstupuerunt. v. 5.*

Quia rem inopinatam uidebant, rem admirandam, uiuentem in sepulchro, iuuenem pro uito, sedentem pro iacente, stola candida fulgentem pro inuoluto in sindone. sanè merito obriguerunt timidæ creaturæ. certe mihi ipsi frigidus per ossa cucurrisset sudor, arrectæque fuissent comæ, & uox faucibus hæsisset, hoc enim est obstupescere, & se loco monere uix posse.

Fateor connaturale esse homini horrere apud mortuos, & in tenebris, & si cui uere appareat aliquid quod non est naturalis occurfus, ac hominem sibi fingere phantasmata, & spiritus à se uisos imaginari quando nihil tale subest, & ex talibus imaginationibus tremere & expauescere est perquam fatuum & melancholicorum proprium: fingere autem & mentiri est plane nequam factum, & merito puniendum à magistratu, quia talibus mendacijs non solum læditur ueritas & disciplina publica, sed etiam sæpe iustitia & honor, & bonum fortunæ proximi grauiter læditur. Bonum est huiusmodi spirituum speculatores cito coram magistratibus conueniri, ut honor suus cuique integer seruetur, etiam mortuis.

§. 275. *Qui dixit illis nolite expauescere. v. 6.*

Iam incipit operari Magister datus fœminis deuotis, ex Dei misericordia. & prodit se quod non sit angelus malus. nam quæ in ipsarum fornicatarum corde & animo erant, discrete aperit eis, nempe pauorem, ut per hoc eas disponat ad cætera percipienda & credendum sibi. Disponit, quia

quia stupor & paor impediunt intellectum, & ignotæ personæ qualitas non habet credibilitatem.

Oiuuenis, quisquis es, siue homo, qui iuuenili in ætate defunctus olim, iam resurrexeris cum Christo, siue spiritus angelicus, indutus figuram corporis humani, tu valde apposite & congruenter modo Angelorum bonorum agis cum his fœminis. nam ita & Gabriel egit cum B. V. Maria, & alii cum suis clientibus; ideo honoro te sit à Deo missum & ordinatum, quia habes signa bonæ credentiæ, & bene fecerunt mulieres illæ si tibi crediderunt, accedentibus cœteris credibilitatis signis.

§. 276. *Iesum quaeritis Nazarenum crucifixum. v. 6.*

Pergit iuuenis fortiore ratione mulierum auferre timorem & facere credibilia quæ dicet, 1. quia aperit eis adhuc secretiora cordis sui, nempe intentionem propter quam venissent istuc. 2. nominat suauiter ipsum Nomen Iesu. 3. eiusdem qualitates ipsis bene notas exponit.

Deus meus glorifico te, quod ita ordinasti, vt nemo in hoc mundo possit decipi in Religionis vel diuinis negotijs, nisi qui sponte eligit errorem. nam si quis inculpabiliter ob ætatem vel intelligendi exilitatem decipitur non est ei peccatum, sed error, si vero adulta ætate & sat maturo iudicio polleat, fraudes impostorum aduertere semper potest, si ad credentiæ signa aduertat. quæ tuus propheta vel Apostolus, vel Angelus vel Euangelista vel Doctor vel Propheta apportat. Si à Deo missum se esse ordinaria via, per successionem legitimam ab Apostolis; vel extraordinaria via, per miracula non probat, iam luptum tenes ouina pelle intellectum. Volunt igitur serio scire protestantes, an sint in vera religione examinent literas credentiales missionis Lutheri & Caluini. Si hoc nolunt, iam manifeste decipi volunt, quia volunt audire Prophetam, qui eis coquit placentas cordis.

§. 277. *Surrexit non est hic. v. 6.*

Cum literas vel signa credentiæ suæ aperuisset iste eximius & amabilis iuuenis, statim propositionem facit ad quam erat ordinatus vel delegatus. *Iesus Naz. Crucifixus surrexit. non est hinc deportatus, vel profundius desepultus, nec exustus, nec putrefactus, fecit vti qui dormiuit, erexit se sua insitui, & ne puteris quod se transformauerit, in iuuenem, & sit ego, addo, non est hic vti ego & vos estis hic præsentia locali.*

Deus meus gratias ago tibi quod reuelasti per iuuenem istum te resurrexisse, & magis, quod simul confutaueris vbiquistas Lutheranos Wittenbergicos &c. qui post mille quingentos annos erant venturi in mundum mentientes te per gloriam habere corpus vbique præsens, sicuti est diuini-

tas tua ubique præfens, merito ergo isti homines, à suis in errore collegiis, Calvinistis, imò Calixtinis Heimstadiensibus vexantur, quia tuam veritatem vexare voluerunt prius.

§. 278. *Ecce locus ubi posuerunt eum. v. 6.*

Cum ista dixisset iuuenis ille, Doctor angelicus, statim confirmationem addidit vtilem sensibus perceptibilem, nimirum ipsum in latere clypeæ excisum locum vel loculum digito monstravit, ut inspicerent in fundo. Simul aperiendo, quod ipsæ forte non viderant, quod ibi acuisset Domini corpus sepultum.

O iuuenis gloriose Doctor cælestis, ego te adoro adoratione tibi competente, & oro te ut & me sic instruere velis, & dare modum sic alios quoque instruendi; ita fiet ut ego egregie doctus euadam, & alij bene sub me doctore proficiant.

§. 279. *Sed ite, dicite discipulis eius. v. 7.*

Cum iam deuotæ illæ, & felices tali magistro & tali schola, fœminæ essent satis instructæ, continuo ad docendum alios id ipsum bonum, quod didicerant, dimittuntur. imò à speculatione amabili loculi Dominici auertuntur ab eodem magistro particula. *Sed ite.*

Domine Deus video quod tua gratia incipiat abundare in nationes etiam in sexum fœmineum, cum tu ob illius excellentem deuotionem præ virili sexu, in passione tua exhibitum etiam primò illi sexui reuelas resurrectionem tuam, & socias luctus ad fœcunditatem in societatem lætitiæ, Amant igitur te & pergant te valde amare & colere omnes fœminæ, sic fiet ut multæ desinant malæ esse. Sed & quæ bene didicerunt, doceant adolescentiores, sic propagabitur feliciter pietas & sapientia.

§. 280. *Discipulis eius & Petro, quia præcedit vos in Galilaam. v. 7.*

Fit discrimen inter Discipulos Christi omnes & Petrum ab hoc cælico Doctore. quare autem? & propter eius solatium, & eius dignitatem. Solatium ut non horreret eius resurrectionem, cuius meminisset, in se præcessisse negationem; Dignitatem, quia ex quo Dominus & magister Apostolorum erat defunctus visibili magisterio iure promissionis ipsi à Domino coram Apostolis factæ & destinatæ erat in officio Vicarius, certe nemo iure magis certo.

Erat novum creditatis in Doctore additamentum, cum tam conformiter actis & dictis Christi in fœminis ponit reuelationis suæ aliud fundamentum, Non enim est de Christi ecclesia membrum, qui non agnoscit S.

Petri

Petri in eaprimatum: nec curat vniuersorum Dominus salutem, eorum qui per media ab se constituta saluari recusant.

§. 281. Ibi eum videbitis, sicut dixit vobis. v. 7.

Neque iste Doctor cælestis neque discipulæ fuerunt de numero Protestantis Ecclesiæ. Ille enim allegat dicta & hæ recipiunt probationem per dicta. Reformata turba, non credit: nisi dicat Doctor: sicut scriptum est, & Doctor nihil ibi debet credere ipse vel proponere nisi quod scriptum est.

DEus meus gratias ago tibi, quod non sim in illâ turba hominum, quæ nihil credit nisi sit scriptum: & quod scriptum est uti placet torreat, versat & reuersat, donec tandem nihil exeat. Sequor te Domine: quicquid dixisti vel signo alio indicasti, credo: non habeo tibi præscribere quomodo me doceas.

§. 282. At illa exeuntes fugerunt de monumento. v. 8.

Ad mandatum Doctoris sui exeuntes de sepulchro mulieres visæ sunt sibi ex equuleo esse ablata, quia steterant & audierant & viderant omnia consternata, non ausæ se mouere præ insolentia rei, quæ sibi eueniebat. Liberatæ ergo isto prælo cordis sui sicuti auiculæ de laqueo non respectabant, sed quasi volatu se subripiebant visioni suæ, nec sibi ipsis fere verbum audebant loqui.

Reuera passio Timoris est potens passio. non miror ego aliquos apoplexia tactos in subito metu. nec miror in lapidem conuersam esse pauore uxorem Loth, nec aliquos canos esse factos, aut subito extinctos. Tu igitur Domine, creator meus & Dominus vniuersæ carnis, obsecro, mitiga in me passionem hanc ne vnquam ea tentatus peccem, Ne permittas tam grauitè me terreri, ut inde periclitè de salute.

§. 283. Inuaserat enim eas timor & pauor. v. 8.

His verbis exprimit patheticè passionem, qua modo dicebam feminas fuisse affectas, nam indicat, sic in eis fuisse actum, ac si ciuitas ab hoste esset peruasa, non strepitu armorum sed anxietate.

DEus meus tu quidem creasti passiones nostras in quantum sunt qualitates animi seruientes voluntati, sed quod in eis inordinatio est ita ut rationem turbent hoc est additamentum Adam, hoc inimicus homo fecit. tua igitur gratia succurre ne nos inuadant ut hostis & depopulentur.

§. 284. Et nemini quidquam dixerunt, timebant enim.

Sequitur nunc malus effectus indomitæ passionis, nempe suppressio verbi & nuntij, quod feminis erat commissum, siquidem rem tanti momenti

nenti iussæ nunciare subtricerunt, quia non audebant rem tam inopinatam dicere, ob quam possent irrideri. & ludibrio haberi. imo à iudæis puniri in hac tamen timiditate, aliquid humanæ prudentiæ admiscuerunt, ne temere credulæ viderentur.

Domine Deus istæ mulieres multo prudentiores fuerunt plerumque hominibus qui nunc viuunt. Vix aliquid plane etiam rationi repugnans audiunt, cum illud statim diuendunt: dicit vnus. isto loco spiritus apparuit, audit hoc alter, & dicit tertio: audio aliquot spiritus videri. Tertius addit in singulis fere plateis aliquam domum infestari. Non sic istæ scæminæ, vere viderant visionem & tamen eam suppresserunt. bene an malè non disputo, taciturnitatem scæminarum istarum solum cum nostri æui hominibus compono. Optime igitur facit Ecclesia Catholica, quæ iubet noua miracula premi, donec examine multo sacri magistratus sint approbata, qui aliter in hac materia facit, garrit, prædicat, temeritatem suam manifestat.

§. 285. *Surgens autem Iesus mane prima sabbati apparuit primo Mariæ Magdalena. v. 9.*

Cum tentatum esset, vt per Iuuenis antedicti, in sepulchro Domini apparitionem, & mulierum harum annuntiatione Resurrectio eius manifesta fieret & id non succederet, propter timores, vt dictum est. Ipsummet Saluatorem se manifestare aggressum esse, narrat Euangelista. atque surgentem mane 1. sabbati apparuisse primo Mariæ Magdalena. non fuit ista Maria, eiusdem licet nominis quàm modo vidimus pauentem fugientem, & præ timore nemini quicquam dicentem. ei siquidem non Dominus, sed Iuuenis apparuit, sed alia eiusdem nominis de qua ad Matti. cap. 28. §. 268. egimus nempe illa quæ solà cum B. M. Virgine feria vi. aspexit vbi poneretur, & solà cum eadem visura sepulchrum Matt. 28. accessit, & quæ hic describitur, quod de ea Dominus vii. dæmonia eiecerit, hæc enim non tacuit sed nuntiavit.

Domine Deus video quod gratiarum tuarum varia sint munera & gradus. Tu vni, licet eiusdem esset cum altera nominis, apparuisti per ipsum, alteri per seruum tuum vel missum, nec est qui potest acius siue cum auctoritate possit dicere tibi: cur sic facis. Dominus vniuersorum tu es. Tuam voluntatem adoro, & simpliciter ei acquiesco.

§. 286. *De qua eiecerat septem dæmonia. v. 9.*

Describit Euangelista. qualis fuerit illa Maria, cui primo apparuit, Christus resurgens, & dicit fuisse olim talem de qua Christus septem dæmonia eiecit.

uenerit antequam ad sui amorem peruenit. non fuerunt ista VII. dæmonia metaphorica, quo modo S. Ioan. Chrysoſtomus ait: magnus diabolus est peccatum in anima: ſed literali ſenſu fuerunt VII. dæmonia corporaliter eam inſidentia. Nec erubuit Dominus talem ad ſuum adſciſcere famulatum, & quidem ſtarum Deuotum ſingularius: nec illa ſegnem ſe in eo geſſit agendo, multasque, quæ ſecundum nomen ſuum in baptiſmo nominatæ fuerunt, conuertendo & adducendo ad Chriſtum.

Videte magnæ pietatis ſinum, peccatores; conſiderate apertum & vobis miſericordiæ gremium, ad vos oculos mentis reducite, & dæmoniacam ſceminam in exemplum vobis imitationis anteferte: nolite æſtimare quid fueritis, ſed quid de Domini gratia eſſe poſſitis. Facite quod illa fecit, intime inhælit Dei generici Mariæ, cum illa reperitur aſpicere ſepulcrum; cum illa redire ad videndum reſurgentem Dominum.

§. 287. *Illa vadens nuntiavit his qui cum eo fuerant. v. 10.*

Pergit ſacer ſcriptor in hac Maria Magdalena prædicanda, Illa iuit & nuntiavit, altera fugit & nemini locuta eſt. Illa ſocia indiuiſa Mariæ V. Deiparæ, altera ſocia aliarum ſceminarum, Illa fuit nobiliſſima de caſtello Magdalo Domicella, altera de Naim olim peccatrix.

ODulcis Jeſu, quam benignum, diſpari tamen modo & diſcretione admiranda, te tuis impendis! Hoc tamen communiter ſeruando, vt quanto quis tuiæ matri venerandæ amplius coniungitur, tanto plus gratiæ ei impendatur. O quam male faciunt prophætæ illi noui, qui docuerunt populos tuam optimam & ſanctiſſimam matrem vili pendere, imo auerſari! aquæ ductum gratiæ proſecto & ſibi & ſuis diſcipulis inciderant. Miſerere eorum Domina noſtra cariſſima S. Maria.

§. 288. *Lugentibus & ſtentibus. v. 10.*

Impletum eſt, quod dixerat Dominus: *plorabitis & ſtebitis, mundus autem gaudebit.* Nec opus cauſas lugendi vel ſtendi in Apoſtoliſ &c. diſcipulis Domini percontari; nimis patent, fugerant, negauerant, benefactorem maximum amiſerant & de eo deſperabant.

O Domine, lugeam & ego peccata mea, quæ ſuperant & damna & peccata Apoſtolorum. ſteam tui amiſſionem millies & millies procuratam. Eheu! Dona gratiam per paſſionem tuam ſanctam.

§. 289. *Et illi audientes, quia viueret & viſus eſſet ab ea, non crediderunt. v. 11.*

Mira res, tot & tantæ fabulæ & falſitates auide creduntur ab hominibus

nibus & iucunde narrantur, Ista de Christo Resurgente tam vera & bona non crediderunt.

Domine capere non possum cur Apostoli tui dilecti tergiverlari sint fidem adhibere verbis Mariæ veraci, & visui, nisi quod vere ignorantes & immemores fuerint verborum tuorum & promissionum in longa illa oratione apud institutionem venerabilis tui Sacramenti, quod tertia die resurges præcederesque ipsos in Galilæam. sed video vulnera nostra in Apostolis sunt tractata & suaviter curata. Tu Domine id fecisti, tibi gloria debetur in sæcula.

§. 290. *Posthac autem duobus ex his ambulantis ostensus est in alia effigie. v. 12.*

Posteaquam Mariæ credere volebant Apostoli, quæ tamen Iesum vidisse testabatur, superuenit aliud testimonium de duobus discipulis qui ambulantes extra Ciuitatem Hierusalem, versus villam Emaus viderant Dominum; sed in alia, quam Maria effigie, illa enim in specie propria in peregrini forma (nam de Hortulani figura postea agitur) vidisse se profitebantur.

OMira benignitas Saluatoris, qui singulis ea dona largiris & eo modo quo ipsis melius possunt perficere ad vitam æternam. Te benedico. Tibi gratias ago, & inuito ad te benedendum omnes res in sæcula læcum. Amen.

§. 291. *Euntibus in villam. v. 12.*

Villam hic Euangelista videtur ponere pro castello siue municipio, quia ibidem erant congregatæ multæ villæ in quibus habitabant Coloni, qui agros colebant, vt ait Theophyl. ipsa deinde dicta est Nicopolis, Ciuitas insignis Palæstinæ, quæ post expugnationem Iudææ, sub Marco Aurelio Antonino Principe instaurata fuit. Ibant ergo illuc isti duo discipuli, Cleophas scilicet & vti creditur Lucas, inuisuri vel villam propriam, quam forte necdum plene reliquerant, vel amicos, vel ad refocillandum animam & pellendam cordis tristitiam, quam hauserant ex Christi Domini sui captiuitate tormentis & morte, cum quo etiam sua conditio videbatur esse attrita imo spes fortunæ omnis deiecta esse.

ITa sane contingit, omnes volumus esse beati, quærimus bonum & solitium. si vno excidimus aliud requirimus. & hoc quidem rectius, quam si penitus desperemus, & vitam vt iudas, nobis præscindamus, dampnabili consilio, veruntamen cautela opus est, ne à vero bono amisso, ad fallaciam deflecta.

desectamus, à Christo ad sæculum, à iustitia ad iniquitatem transeamus.

§. 292. *At illi euntes nuntiauerunt cæteris. v. 13.*

Vide horum discipulorum diligentiam & feruorem ad reuelandam resurrectionem Domini. vt primum agnouerant Christum in fractione panis sero, vtpote hora cœnæ non attendentes itineris relegendi grauitatem, & fatigationem & tenebras noctis imminentes, &c. terriculamenta Hierosolymam ingrediuntur.

O Boni discipuli optimi Magistri, vos cordate, & certè prudenter fecistis. quod tanta re comperta, statim ad Apostolos redijstis. Certe ex hoc facto apparet, vos communionem sancta à Domino resectos fuisse, qui tam præclara cæpistis confestim expedire.

§. 293. *Nec illis crediderunt. v. 13.*

Iam Maria Magdalena nobilis illa B. M. V. Sodalis reuelauerat Apostolis, à se visum esse Dominum ac sibi Virginique Marri dictum esse Aucte: Iam & discipuli ex villa recurrentes hoc annuntiauerant; & ecce non crediderunt. quia res nimis insolens erat mortuum resurgere, qui non haberet excitatorem. Sed quando tandem & eui credent? seruatum erat hoc priuilegium Petro super illo enim fundanda erat fides Ecclesiæ suæ, iam iam colligendæ, post dispersionem.

C Ratias ago tibi Domine Iesu Christe, quod fidem nostram tam prouide fundasti, non super annuntiatione sanctissimæ etiam sceminae, nec super minoram discipulorum relationem, sed super S. Petri maturi & iam sæpe probati à te viri constantia & autoritate tuo tamen numine suffulto. Tu enim ipseus eras basis & fundamentum, ille nostrum.

§. 294. *Nouissime autem recumbentibus illis vndecim apparuit. v. 14.*

An igitur S. Marcus vult dicere, quod vsque ad diem ascensionis Dominicæ in infidelitate perseverarint vndecim Apostoli? Absit factum, imò dictum: Possumus igitur dicere, nouissima seu extrema diei illius parte accidisse, vt eum iam ad cœnam accumberent Apostoli Dominus collegio illorum xi. virorum apparuerit (nam Thomam ea hora abfuisse est certum) Possumus etiam sic accipere, quod Marcus omnes apparitiones Apostolorum Collegio factas in vnum conuoluat fasciculum, & summam tractatum cum ijs habitorum perscribat. Et hoc posterius congruit cæteris Evangelistis, nam quod S. Lucas ait: conuescentem cum Apostolis Dominum locutum esse eis de Regno Dei, & præcepisse ab Hierosolymis ne discederent

derent, id S. Marcus expressit per exprobrationem duritiei, & præceptum de missione per orbem ad mundum docendum, & danda Sacramenta salutis, nam omnia hæc tempore illo intermedio, quo surrexit & ascendit in cælose uenisse est certum.

O Deus inuisibilis, præsentissime, & absentissime qui te interdum ita abscondis, ut remotissimus esse videaris, interdum vero ita te prodis, ut te proximum & præsentissimum esse animaduertamus. Veni Domine ad animam meam, tuaque dulci præsentia visita, ostende te mihi & reuela hic per gratiam & postea per gloriam.

§. 295. *Et exprobrauit incredulitatem eorum. v. 14.*

Inter cætera, quæ Dominus cum discipulis tractauit etiam illud fuit, quod suammet ipsorum oculis incredulitatem exposuit, ut eam agnoscentes, tanto ad eum morbum in alijs curandum fierent aptiores.

Deus meus es tu, quia video quod ad fundum sanes morbos animarum nostrarum, imo ipsos morbos nosti conuertere in bonum eorum simul qui laborarunt, & aliorum. quanti fuerunt peccatores, & hi postea ad peccatores conuertendos sunt adhibiti. sed hæc est gratiæ tuæ vis, non peccati. Est tuum regale donum, non peccati proprium emolumentum.

§. 296. *Et duritiam cordis. v. 14.*

Incredulitas magis viget in intellectu, Duritia in affectu, utrumque malum in discipulis curare intendit, qui per ipsos totum mundum incipiebat sanare.

Sana Domine, sana contritiones populi tuæ. Etiam hodie sunt increduli, sunt & duri. dignare Domine etiam illis exprobrare, id est conscientias eorum tangere, & dictare; Ecce hoc, ecce illud. quia sine te nihil est in homine, nihil est innoxium.

§. 197. *Quia his qui viderunt eum resurrexisse non crediderunt. v. 14.*

Quinam sunt, quæso, hi qui viderant eum resurgere? utique illi qui cum Domino de monumentis resuscitati exierunt, ac forte ipsa Beatissima V. Maria cum sua sodali intima Magdalene nobili domicella, ex Matth. 28. capite, At resurrexisse plures eum viderant. nimirum B. V. M. & dicta Magdalene, & discipuli euntes in villam, & S. Petrus, & alia Maria Bethanienfis stans ad sepulchrum & plorans. imo ipsi X. Apostoli primarij.

Deus meus fateor, quod non sit facile credendum. cuilibet spiritui, sed tamen quando credibilitatis euidentis signa adsunt, nolle credere, id certe est inhumanum, est durum, est exprobrandum. adiuua igitur Domine ac omnes ut in neutrum impingant tui fideles.

§. 198.

§. 298. *Et dixit eis: Euntes in mundum, vniuersum, prædicate Euangelium
omni creaturæ? v. 15.*

Confirmatis iam in fide Apostolis sua præsentia & doctrina, eandem fidem & doctrinam mandat alijs prædicari in sua absentia omni creaturæ, id est rationali, siue Homini, hic enim habet aliquid de omni creatura, & solet dici microcosmus, id est parvus mundus, epitome vniuersi. dicit autem: *Euntes*, id est cum iam tempus aduenerit, ut Hierosolymis discedatis, tunc in orbem vniuersum discederis, & prædicabitis, ante id tempus autem Iudæos percurare laborabitis. Vti ego ipse me prius & fere solum Iudæis impendi, quibus fui repromissus.

Domine Iesu agnosco ingentem in te caritatem, quod cum scires te tam male tractandum à Iudæis, tu tamen eos ita dilexisti, quasi gentiles aspernaberis, imo postquam te tam enormiter tractauerunt, tuis discipulis ad certum tempus mandasti, ut se ipsis solis fere impenderent, donec plaga eorum vel sanaretur vel desperanda videretur. Inexplicabilis est ista tua dilectio, superat sensum & verbum. Sed & gratias ago tibi, nomine omnium Gentium quod nos satiare demum dignatus sis micis, quæ cadebant de mensa Dominorum nostrorum Iudæorum, qui nunc ob incredulitatem suam facti sunt serui nostri.

§. 299. *Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. v. 16.*

Hæc verba quidam ita accipiunt, quasi sint tota scriptura sacra, siue omnis à Deo reuelata doctrina & sola sufficiens ad hominem instruendum. Sed errant, nisi enim quæ præcedant legeris, ista rite nõ intelligis. Quid igitur præcessit? *Prædicate*: & sequitur *qui crediderit & baptizatus fuerit*. Ergo verba hæc eos concernunt, qui & prædicatione audire & intelligere possunt, & vii arbitrij sui cum gratiæ auxilio conuerti ad Christum, nempe adultos. quid igitur tu stupide Apostata Luthere, ais, infantibus opus esse fide ut baptizentur, ex hoc loco, & quod stupidus est, etiam reuera credere absque usu rationis? õ te insanus! sed & hoc pessimum aliud, quod ex eodem verbo Domini contexitur puluillus sub omni brachio peccatoris, qui & saluari vult & non cessare peccare. nam aiunt falsi Prophetæ, ecce qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit.

O Deus quæ in tempora deuenimus. Hæc illi insani, in tuo nomine, non missi, prophetant & aude à multis audiuntur, soli sapere putantur omnes alij sunt stupores, hi soli sunt sapientes scilicet.

§. 300. *Qui vero non crediderit condemnabitur. v. 16.*

Modo vidimus Lutherismum ex detortis Domini verbis extortum.

B b

nunc

nunc ex sequentibus videbimus Calvinismum. quid igitur ille plus dicit Lutherismo? Hoc. Lutherus à bonis operibus reuocauit homines ad solam fidem & baptismum. parum erat iste Epicuræismus, & Eleutherismus, sublimior & liberalior voluit esse Calvinismus, iste etiam baptismum condonauit. Itane? imo vero. nam hic valet; Tantum crede, & sufficit. baptismus solum sigillat, quod fides donauit. Ecce liberalitatem Calvinismi. sed forte Calvinista id verum esse negabit. Ita, assolent negare, & pernegare, & dicere & affirmare, prout sibi vtile videtur. Libri ipsorum & Acta remonstrant.

Domine Deus magna fuit tua patientia & mansuetudo in passione, sed reuera multo maior nobis indies elucet in tua sustinentia, quam habes erga modernos apostatas & hæreticorum Dogmatum assertores. illi enim multo turpius, iniquius & contumeliosius tecum agunt. In passione tua inimici tui agebant professes & palam contra te, hi simulant se tecum esse, & sunt aguntque contra te nequissime. Miserre eorum infinite misericors.

§. 301. *Signa autem eos qui crediderint hæc sequentur. v. 17.*

Vt fides Christiana probabilis fiat Iudæis opus est scripturis, vt gentibus, opus & miraculis. id ex hoc alijsque Domini exactissimis dictis & actis iam constat. cum igitur Apostolos suos & ad Iudæos, sed primum, deinde ad gentes mittendos declarasset, vtriusque opportuna media suggessit. Pro Iudæo, aperuit eis sensum vt intelligerent scripturas, pro gentili, potestatem super dæmonia, & venena & morbos, & cordis secreta.

O Prouidum patrem familias! ô Doctorem perfectum & absolutum! Iam intelligo, quod possis hodieque dicere tuis: *Quando misi vos sine sacculo & pera? nunquid aliquid defuit vobis? Dico Domine, Nihil. Omnia in pondere numero & mensura ordinasti. Optime Domine, optime.*

§. 302. *In nomine meo dæmonia eijcient. v. 18.*

Hoc primum euidentis credibilitatis Legatorum Domini nostri ad gentes est signum. quantum vero illo signo profectum sit, hodieque proficiatur. norunt qui Historiam Ecclesiasticam non negligunt. obuia sunt istic & annua exempla. Ab actis Apostolorum ordiatur, cui libet ea nosse.

O Deus fac obsecro signum in bonum cum his qui non nouerunt te, vt videntes signa intelligant & conuertantur, & te nobiscum adorent, qui supra dæmonia tuis das amplam potestatem.

§. 303. *Linguis loquentur nouis. v. 18.*

Hoc iam alterum est signum credentiarum Apostolorum ad Gentes, & non eruditos in scripturis Iudæos, quid illo profectum sit eadem Actarum docent & sequens Ecclesiarum Historia.

Deus meus verissime olim est dictum, linguas esse in animalibus rem optimam & pessimam ecce linguarum nouarum optima res est, linguarum veteres pessimæ, linguarum veteres sunt linguarum Adami & Euarum, linguarum nouarum sunt Christi & Mariarum. Iltas fugiam, has amplectar.

§. 304. *Serpentes tollent. v. 18.*

Hoc tertium signum Apostolatus ad gentes & imperitos, tollere serpentes. tollebat eos S. Paulus in Melite insula, & conuertebat spectatores, tollebat in Hibernia S. Patritius Episcopus. Iustulere eos alij innumeri, neque hodie desunt, in quos venenis grassati hæretici, effecerunt nihil.

Deus meus, gratias tibi ago & laudo te in cunctis mirabilibus. Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus noster. adiuua me, vt metaphoricis moribus serpentum infernalium saucius non succumbam, & vigore Sacerdotij mei in alijseisdem morsus consanem.

§. 305. *Etsi mortiferum quid biberint, non eis nocebit. v. 18.*

Quartum signum credentiarum Apostolicarum, mortiferum innoxie bibere. Bibit hoc innoxie S. Ioannes Apostolus, & S. Benedictus signo crucis Intoxicatum poculum dirupit. Innumeri hoc de Ecclesia Christi fecerunt.

Deus meus, fateor hoc tempore, conuersis his ad te regnis, non opus esse hoc signo ad literam explicato (quamuis tuarum tamen non desit Ecclesiarum) tamen spiritualiter indies hoc miraculum nobis & necesse est & seruit. nam quis est qui non mortiferum bibat, dum eum proximus malo verbo, vel facto scandalizat? vix vllus certe nisi ab omni hominum societate remotus.

§. 306. *Super agros manus imponent & bene habebunt. v. 18.*

Quintum hoc signum est quo multi infirmi à diuersis languoribus sunt curati, ex impositione manuum Apostolorum, & ex tactu vestimentorum, imo quod plus est, per vmbra S. Petri, vti & per manus Apostolorum omnium fiebant signa & prodigia multa in plebe, qui non solum infirmos curabant, sed per impositionem manuum dabatur spiritus sanctus.

Quid hinc iam aliud colligemus quam illam Ecclesiam quæ his signis caret, semperque carebit non Christi sed alterius antagonista esse congregationem? utique.

§. 307. *Et Dominus quidem Iesus postquam locutus est eis assumptus est in cælum.*

Suaus clausula tot laborum, qua formata Ecclesia sua, Dominus introiit in requiem suam, ut nos quoque trahat in eam; si tamen socij fuimus laborum & passionum, quomodo enim sub spinis coronato capite velit membrum vile deliciarum? Non est setyus, maior Domino suo.

Idcirco rogo te fortissime Iesu conforta me ad labores, ad dolores tui causa perferendos, ut in gloria tecum sim dignus exultare.

§. 308. *Et sedet à dextris Dei. v.19.*

Ibi explicatur gloria Christi pro omnibus quæ egit & dixit. Hæc merces humiliationis eius, & obedientiæ & sufferentiæ suæ. Sedere ad Dextram Dei? honorat enim Diuinitas humanitatem hanc tam caram, tam Diuinitati obsequentem, ut ei omne iudicium cedat & transportet non amittendo sed communicando gloriam Deitatis, ut adoretur & operetur uti Dominus vniuersi.

O Gaudium, ô præmium omni labore dignum! merces desideranda post labores.

§. 309. *Illi autem profecti prædicauerunt vbique. v.20.*

Post Christi ascensum ad cælos missum spiritum sanctum & præfinitum tempus quo Apostoli & discipuli in Iudæa subsistere erant iussi, & fere bini & bini, deserentes patriam, patrem & matrem, sorores & fratres, bona terræ, possessiones, domos & agros, cognatos & amicos, familiaritates & consolationes eorum abierunt in longinquas terras, Asiam, Africam, Europam & Indiam, & partes illis adiectas, & prædicauerunt quæ viderunt & audierunt de Christo Domino, Deo & homine, vero & viuo, quandoquidem tanquam filij & discipuli eius viuendi rationem conspicati fuerant, eius doctrinam conceperant, eius miracula spectarant itinera ac laborum eius socij fuerant, eius tormenta mortem crucem conspexerant, eius resurrectionis testes fuerant, eius etiam ascensionis in cælum, spectatores simul & præcones iudicij ad quod iterum esset venturus, & rationem auditurus omnium eorum, quæ facta, dicta, cogitata fuerint ab omni homine siue bonum siue malum.

Pro

Propterea humiliato corde ô Deus meus rex meus & iudex meus, contrito spiritu ad maiestatis tuæ solium accedo & ad te, ô clemens Domine ac Pater, ex toto corde proclamô, miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam. Inclina te Domine ad me, & ego me conuertam ad te. ostende in me bonitatem tuam, vt tibi in omne æuum gratias agam. Auxilium tuum, Domine, mihi præsto sit. & fortitudo tua me corroboret vt mala quæ damnant, fugiam, & bona quæ saluant, agam.

§. 310. *Domino cooperante & sermonem confirmante sequentibus signis, v. 20.*

Istis verbis intelligo duplicem gratiam Dei, qua eius Ecclesia Catholica, ab Apostolorum tempore propagata, hodie dum floret, & vti vrbs in monte exaltatur, ante faciem omnium populorum, ita vt eam gentes omnes agnoscere & ad eam confluere possint. Istæ sunt gratiæ gratum faciente, expressæ verbo *Domini cooperantis*, & gratis datæ, expressæ verbo *Domini confirmantis per signa* antea recensita. Nulla ecclesia habet hanc gratiarum bigam, sola Romana in illa triumphat Ecclesia & quæ Romanæ communicant, ceteræ fatuos ignes habent, hos sequuntur, in his ad tempus eis placeat exultare & errare in inuio & non in via.

TU Deus qui pro eis passus es, miserere eorum, & salua populum tuum quem pretioso sanguine redemisti, miseranda enim res est nationes septentrionis ab illis impostoribus, apostatis Monachis & Clericis seduci.